

svojho v časopisoch formulovať za dobré uznali, takový úmysel nemali; oni len chceli národ slovenský na svoje národné potreby a zájmy upozorniť a dobroprajnú náradu mu učiniť. Inšie teda teraz nezbyva, ako aby sa teraz *sám* národ vyslovil, zdalíť tú náradu prijíma, t. j. *aby on sám teraz svoje žiadosti v záujmoch národnosti svojej formuloval, alebo v časopisoch formulované za svoje uznal, a čím skorej snemu krajinskému vo forme petície predložil*. K tomuto jedine dve cesty vidím. *Prvá cesta obecných podpisov*, t. j. aby jednotlivci, obce a mestá slovenské takovú petíciu podpísali a svojmu zástupcovi na sneme krajinskom k predloženiu zaslali; *druhá cesta obecných uzavrení na národných schôdzkach* (meetingoch), ktorých vydržiavaníu v medzách zákonnosti a loyálnosti, myslím, žiadne prekážky viac v ceste nestoja. Už ktorúkoľvek cestu národ nastúpi, ale nech s vecou neodkladá, aby na ľade nezostal. Už sa dost o žiadostiach národa slovenského písalo a rozumievalo, teraz robíť treba. Srbi, Rumuni, ba i sami Židia už držali svoje zhromaždenia a formulovali svoje žiadosti, prečo by sme aj my Slováci to isté učiniť nemohli, keď nám už sám krajinský snem v ústrety ide? On chce vedieť naše žiadosti v záujmoch národnosti našej, a chce vedieť naše žiadosti v záujmoch národnosti našej, a chce im vyhovieť. Vyslovme teda našu neobmedzenú dôveru k nemu a predložme naše žiadosti v záujmoch národnosti našej! Preukážme krajine, že my Slováci nič nespravdivého nežiadame, nič nežiadame, čo by buďto celistvosti a samostatnosti krajiny uhorskej na újmu bolo, buďto spoločnej ústave našej uhorskej, za ktorú žiť i mrieť chceme, nebezpečenstvom hrozilo. Jestliby azda národ za potrebné uznal k obecnej porade na daktorom mieste sa zhromaždiť, teda dľa mojej mienky výlučný cieľ takej národnej schôdzky by mal byť: *formulovanie žiadostí našich v záujmoch národnosti našej a vymenovanie vyslanstva, ktoré by ich krajinskému snemu v Pešti predložilo*. Mohol by sa na takej národnej schôdzke aj *národný výbor vymenovať*, ktorého úloha by bola, *predbežné prípravy a kroky k založeniu národného ústavu literárneho „Matice slovenskej“ urobiť*. Všetko ostatné, čo do politiky sahá, jako sú ku pr. otázky strany pomerov Uhorska k Chorvátsku alebo k Rakúsku, strany obeslania ríšskej rady a žiadania zvláštneho územia slovenského atď., *do oboru narúdzanej schôdzky národnej patriť nemôže*. K tomu cieľu je najvyššie zákonodarné telo, snem krajinský, na ktorom i my našich zástupcov máme,⁶ a ktorý jedine má právo, o veciach celej krajiny sa týkajúcich uzavierať.

83

List Júliusa Plošica Gustávovi Kazimierovi Zechenterovi.

List je v archíve Matice slovenskej, č. 993-IV-H 8. Je datovaný v Selciach 3. mája 1861. Vynechávame úvodný odstavec.

Pred konaním slovenského národného zhromaždenia roku 1861 nebol to iba časopisecký ruch na Slovensku, ktorý odrážal úsilie slovenského národného hnutia po uplatnení jeho rôznych konkrétnych predstáv a požiadaviek, ale aj vo vzájomnom styku, najmä listovnom sa prerokúvali formy a obsah pripravova-

⁶ Myslí sa tu najmä na L. Mácsaya, brata vydavateľa Priateľa ľudu.

ného vystúpenia predstaviteľov národného hnutia. Boli to najmä príslušníci drobnej inteligencie na strednom Slovensku, ktorí sa usilovali zabezpečiť úspech politického vystúpenia podľa vzoru iných nemaďarských národností v Uhorsku. List seleckého farára Plošica breznianskemu lekárovi G. K. Zechenterovi svedčí o tom, že obnovený ruch v slovenskom národnom živote začiatkom mája 1861 bol už veľmi intenzívny a na prahu dôležitých rozhodnutí.

Drahý Gustíku!

Bol som v Turci a tam sme sa radili o petícii, ktorú by Slováci zadať mali snemu peštianskemu. Daxner bol ta zaslal vypracované a odôvodnené žiadosti Slovákov, je to skorej memorandum než petícia.¹ V Martine spolu zidení rokovali sme o tom a následok má byť tento:

1. Daxnerov spis, nakoľko mal v sebe výrazy, ktoré by jak vôbec maďarský národ, tak zvlášte maďarónov boli mohli uraziť, sme zmenili a tak štilizovali, že je síce dosť rázny, ale neurážlivý. Tento sa teraz má precizovať.

2. Uzavreli-sme mestečko Mošovce požiadať, aby si ono osvojilo petíciu tú a qua corporacia,² aby ono vyzvalo Slovensko, by sa toto na petíciu podpísalo a určilo čas a miesto, kde by sme sa zísť mohli, zdalo sa nám najpohodlnejším byť, aby sa schôdzka taká povolala do Turčianskych Teplic.³

3. Jestli by sa Mošovce na to vziať nechceli, či by sa Brezno⁴ na čelo postaviť nechcelo, aby hnutie toto z neho vyšlo, aby ono petíciu privlastnilo a potrebné kroky porobilo, impulz dalo?

4. Jestli by žiadna pravomocnosť do toho zahrýznuť nechcela, aby sa verejne cestou žurnalistiky schôdzka národná vyhlásila a z toho len patričnému slúžnemu, v jehožto okrese by sa schôdzka mala držať, oznámilo, že sa tam, v tom dni zídeme, schôdzka by petíciu podpísala a jednotlivci o to sa postarali, aby obce tiež podpisy svoje zaslali.

5. Schôdzka by vymenovala deputáciu, ktorá by petíciu do Pešti zanesla a snemu predložila.

Prosím tedy o veci Vašu mienku čím skorej mi zdeľte, volačo musíme urobiť, teraz je čas na to. — Azda by mohli zvolenski Slováci vo Zvolenskej stolici, napr. v Brezne, Turčania v Turci, Liptáci v Liptove atď. zísť sa a petíciu podpísať. Alebo čo by ste za prospešnejšie držali?

Ja myslím, že pár tisíc ľudí na tú petíciu len podpísalo v Zvolenskej stolici. Čas je tu, robiť volačo len musíme. Mne by sa to verejně vyzvanie za najlepšie zdalo, aspoň by sme zvedeli, čo by na to povedal svet.

¹ Ide tu pravdepodobne už o náčrt budúceho martinského Memořanda, ktorý vypracoval po vydaní *Hlasu zo Slovenska* Št. M. Daxner a ktorý koloval medzi významnými predstaviteľmi slovenského národného hnutia.

² Totiž ako korporácie a nie ako jednotlivci. Malo sa postupovať podobne ako roku 1839—1840.

³ Toto kúpeľné mesto bolo pre usporiadanie väčšieho zhromaždenia najvhodnejšie.

⁴ Uvažovalo sa o Mošovciach ako o dejisku národného zhromaždenia iste so zreteľom na to, že boli významným mestečkom v Turci, rodiskom Jána Kollára. No do úvahy prišlo aj Brezno, kde bolo v tom čase dôležité stredisko národného hnutia, kde žilo viacero národných pracovníkov, schopných organizovať väčšie podujatia.

V petícii žiadame: uznanie nás ako národ. Uznanie nás v tom priestore, ktorý skutočne zaujímame. V tomto priestore úradnia reč aby bola slovenská. Aby sme mali školy a ústavy naše vlastné atď.

J. Plösch de eadem et Šalkova, kde kone kaich majú.

84

Ziadosťi obcí Tisovca (A), Martina Čulena a Františka Mráza (B), Brezovej (C), Babinej (D) a Tomáša Krastanského, mlynára v Ivánke pri Nitre (E) martinskému národnému zhromaždeniu.

Uverejnené v publikácii Slovenské národné zhromaždenie roku 1861 v Turčianskom Sv. Martine. Martin 1941, str. 243–245, 256–257 a 247–248. Žiadosťi Tisovca a Brezovej uverejňujeme bez úvodných častí.

Martinskému národnému zhromaždeniu krátko pred jeho konaním zasielali jednotlivci i obce svoje pripomienky a žiadosťi, aby sa pri formulovaní pripravovaného Memoranda bral na nich ohľad. Niektoré obce sa uznášali o týchto požiadavkách zborove a vysielali s nimi na martinské národné zhromaždenie aj svojich zástupcov. Spomedzi všetkých príhlasov najpozoruhodnejší je T. Krastanského, ktorý okrem školských bied upozorňuje i na hospodárske vykorisťovanie ľudu a navrhuje, ako mu zabrániť.

A.

Povedomie naše hovorí nám, že my Slováci tak dobre osobitným národom sme, ako Maďari alebo ktorýkoľvek národ druhý vlasti tejto, z čoho — jestliže rovnoprávnosť národná a sloboda občianska nemá byť chimériou — prirodzeným spôsobom nasleduje to, že ako národ menej práva mať nemôžeme, leč má ktorýkoľvek národ druhý vlasti našej.

Že ale z ohľadu národnosti nebolo tak, svedčí nám minulosť, že neuznanie národnosti bola proti našim národným a občianskym právam namierená krivda, ktorú sme my hlboko a bolestne cítili, hlboko a bolestne cítime i teraz.

Z ohľadu odstránenia krivdy tejto teda žiadame:

1. Aby osobnosť národa slovenského a vlastenskosť reči našej slovenskej zákonom pozitívnym uznaná a uznaním tým — oproti bezprávnym útokom nepriateľov svornosti národov — zabezpečená bola, a tak

nech budú zákonné artikuly, ako sú 1791:16, 1805:4, 1836:3, 1840:6, 1844:2, 1848:5, § 3. a 16, ktorými reč a národnosť maďarská výlučne za vlastenskú a panujúcu sa vyhlasuje, z ohľadu nás Slovákov zákonom vyzdvihnuté.

2. Aby tam, kde Slováci nepretrhnuto a v jednom kompaktnom celku bývajú, ale pre teraz stávajúce ohraničenie stolíc jejich úlomky i s inými národnosťami v jednu a túže stolicu spojené sú, hranice stolíc podľa národnostnej čiary sa vnove porobili, do ohľadu a za základ berúc pritom národnosť nie pojedíných jednotlivcov, ale masy